

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Clavegueram

Després d'intentar-ho fa una vintena d'anys i d'haver-ho promès a totes les campanyes electorals de les eleccions municipals que hem tengut, a la fi han començat les obres de canalització de les aigües dins el nostre casc urbà. Es ver que la primera fase ja està enllestida -de Sant Llorenç fins a la depuradora de Sa Coma, passant per Son Carrió-, però per als llorencins és ara quan realment ens feim a la idea de que dins poc temps -toquem fusta- gaudirem d'una situació normalitzada.

I, a dir ver, estan fent el possible per evitar al màxim les molèsties als veïnats: excaven una trentena de passes, hi col·loquen la tuberia general de l'aigua bruta i ho tapen, de manera que en un parell d'hores el carrer torna a esser transitable. Fins i tot, en haver acabat ho reguen per tal de disminuir en lo possible els efectes de la pols. En una etapa posterior tornaran obrir els carrers per col·locar-hi, un metre pardamunt les actuals, les tuberies de les aigües netes. Si després la qualitat de les obres es correspon amb la rapidesa amb què ho estan fent serà qüestió de donar-los la més cordial felicitació.

Després, a l'hora de pagar les connexions, pensam que caldria revisar el sistema escollit, ja que de les diverses opcions amb què es compta s'ha triat la que consideram més injusta. Segons el nostre parer la base hauria d'esser la unitat familiar, compensada, si es vol, amb els metres de façana, ja que si únicament es miren els metres quadrats de solar -utilitzant només un criteri d'edificabilitat- la part grossa de les despeses pot recaure damunt persones que mai no augmentaran els metres cúbics construïts. Es podria crear una quota de connexió complementària que es pagaria quan a la mateixa superfície del solar hi passassin a viure més famílies que les que avui hi habiten.

I també consideram imprescindible l'obligatorietat de les connexions, si volem eliminar d'arrel el perill que comporta viure sobre un terreny absolutament contaminat per les filtracions dels pous negres. Segurament n'hi haurà que s'hi oposaran, però no es pot esser blan a l'hora de posar-hi remei.

Facem prec, idò, perquè les obres acabin amb la mateixa eficàcia amb què han començat.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant llorenç des Cardassar.
 Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36
 Telèfon: 569119
 Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509
 Juliol de 1991
 Número 174
 Edita: Centre Cultural Card
 Imprimeix: *Apóstol y Civilizador* (Petra)
 Dipòsit legal: 765-1973
 Director: Josep Cortès i Servera
 Consell de Redacció: Felip Forteza
 Maria Galmés
 Guillem Pont
 Guillem Quina
 Pere Josep Santandreu
 Antònia Servera
 Guillem Soler

Col·laboren

		Portada	
Josep Cortès	Clavegueram		
	Salustià Vicedo	3	
	Varis	8	
	Espipellades	9	
	Curiositats municipals	15	
Guillem Pont	Gent de la...: Tomeu Carbó	4	
	Sant Llorenç...: Després dels 60	20	
	Programa de festes	5	
Joan Santandreu	Sol, i de dol	6	
	Eurípedes	10	
	Carta oberta als polítics	10	
	Antònia Garcia	Gastro..."mania"	11
	Joana Domenge	L'amo Antoni Fai	12
	Folklore: Atopani	13	
Pere J. Santandreu	La recerca	14	
	Xesc Umbert	El temps de juny	16
	Les messes del batre	17	
Maria Galmés	Si lleu...	18	
	Demografia	18	
	Comptabilitat		
Ramon Rosselló	Homes d'armes	19	
Bel Nicolau	Distribució		
Miquel Angel Cortès	Mecanografia		

Nota

Els articles apareguts en aquesta revista expressen únicament l'opinió del seus propis autors, exceptuant l'editorial, que reflexa la del Director i el Consell de Redacció.

Salustià Vicedo, un franciscà dels d'abans

Segons com me'l mir, el pare Salustià Vicedo em sembla un d'aquells monjos medievals que, des d'un voluntari i andònim aïllament a l'abadia, carregats de paciència i dotats d'una meravellosa manera, ens deixaren unes poquíssimes i extraordinàries obres d'art en forma de llibre. Ell, des d'un raconet a l'interior de l'illa, amb una caparrudesa i una feineria admirables i amb una humilitat realment franciscana, ha aconseguit reviscolar fins al punt d'esdevenir autosuficient un convent que feia més de cent anys que romania tancat. Ha restaurat amb tant d'encert l'església que el Rei i tot va voler estar present a la seva *inauguració*. I ha posat el seu gra d'arena -o, si voleu, la seva carretada- per popularitzar la figura del pare Serra fins arribar a la seva beatificació i, potser d'aquí a poc temps, a la canonització.

-No li feia por envestir una tasca tan grossa amb tan pocs mitjans?

-Jo sempre he estat del parer que un home pot dur a terme qualsevol cosa que es proposi. Basta que tengui un poc d'intel·ligència i ganes de fer feina.

I és evident que al pare Vicedo no n'hi manca cap de les dues. Vull fer notar, aquí, que també li veig una forta semblança amb Guillem de Baskerville, aquell franciscà que, tot i gaudir d'una profunda fe, no aixecava mai els peus d'enterra i es basava tant o més amb la capacitat humana com amb la Providència divina per solucionar els problemes que se li presentaven. Es com aquell naufrag que, perdut dins la mar, resava, però no s'aturava de remar.

Aquesta feineria i habilitat se li manifesten tant en els caires manuals com en els intel·lectuals: des d'aprendre a manejar una offset o tramar fotografies

fins a publicar un bon grapat de llibres o una revista local -i quan dic publicar em referesc des de la redacció fins a l'enquadernació, passant per la composició i el tiratge-.

-On va aprendre a manejar aquestes màquines?

-No n'havia vista cap mai d'aprop. En Rafel Ferrer em va mostrar el seu funcionament el dia que la dugueren i de llavors ençà m'he enginyat jo totsol.

Ja ho hem dit, enginy, manya i visió de futur. No debades va sebre destriar la possibilitat de muntar un negociet amb la impressió de la majoria de les revistes de l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca -de les quals en va arribar a tirar trenta-quatre- i d'un bon grapat de les editades per diversos col·legis de l'illa. Som dels qui pensen que aquestes revistes donaren una passa espectacular en relació a la seva qualitat quan passaren a imprimir-se en els tallers de Petra. Aquesta activitat, val a dir-ho, proporcionà feina a una partida de dones de la població, encara que n'hi hagi que opinin que no es regia íntegrament per les directrius que assenyalen els ministeris d'Hisenda i de Treball.

El pare Vicedo fou també un dels entusiastes fundadors de l'Associació, a les darreries de l'any 77, i un dels qui encara se senten el corquet que amara els

seus inicis.

-Què li passa a l'Associació de la Premsa Forana, pare Vicedo?

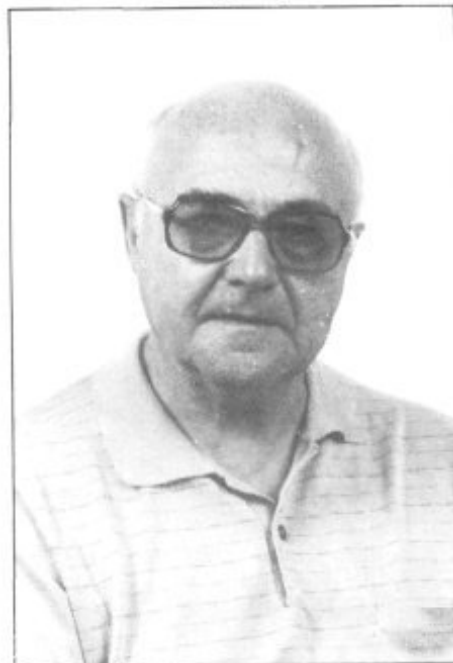
-Que s'ha perdut aquell esperit familiar i d'amistat que tenia quan la vàrem fundar. A les reunions n'hi ha molts que no hi van i ja sols no ens coneixem. S'ha convertit en una manera de cobrar les subvencions.

I ho diu amb llàstima, perquè després de més de dèsset anys de publicar la revista *Apòstol y Civilizador*, voldria que la tasca iniciada per aquell reduït grupet de persones continuàs amb la il·lusió amb què va néixer. Facem vots perquè el nostre comú patró -el pare Serra- illumini l'enteniment dels seus membres i els torni arplegar entorn de la nova seu que s'està construint a Sant Joan.

Però això ja no estàrà amb les seves mans, perquè el pare Vicedo se'n va de Petra. A partir de l'agost canvia de destí i es retira a descansar al Santuari de la Verge, a Cullera, València, no gaire lluny del poble on va néixer ara fa prop de setanta anys.

I malgrat les discrepàncies lingüístiques -que hi són-, les diferències de motivació religiosa i la manera de concebre una revista local a la Mallorca d'avui, és un home que he passat gust de conèixer i de tractar i del qual sempre en guardaré un bon record.

Josep Cortès
Juliol de 1991

Joieria Femenias

l·listes de noccs
objectes de regal

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

En Tomeu "Carbó"

No record l'edat però sé que era ben jovenet quan el vaig veure la primera vegada, segurament devia ésser a l'edat de les preguntes, però encara ara en guard una imatge en el record. Era en el carrer de la Creu, a l'encreuament amb el carrer Xaragall, ell seia davant un taburet de sabater amb un davantal que li veia ample, voltat d'eines que a mi em semblaven estranyes i amb fesomia molt semblant a l'actual dels seus fills. Acompanyant mon pare passava per davant caseva amb el carro i... *Qui és això?* - "Es en Tomeu Grasset. Bon artista; va fer una comèdia que se diu "Ai Quaquin, que has vengut de prim!" i saps que el treia de bé an es seu paper..." i la conversa continuà sobre l'argument de la peça teatral i sobre la magror d'en Tomeu, i tant em va encandilar la contarella que a hores d'ara no sé ben bé si l'he vista i si solament me l'han contada.

De llavors ençà i fins als setze-deset potser moltes vegades ens havíem vist pel carrer, amb qualitat de mirar sense fixar-s'hi. D'allò que camines pel carrer o ataluaies des de la baranda del Lloc Sagrat, veus una figura, una fesomia, però com que la tens vista d'altres vegades, et resulta coneguda, familiar i no t'hi fixes més, car tampoc no propicia una coneixença o una relació estreta. Un tipus de relació que s'estableix entre els conciutadans d'un poble rural on hi ha els familiars, els amics, els llorencins i el externs.

La imatge dels meus setze-deset anys aleshores era negativa; nosaltres, joves de sang calenta, no podíem comprendre com el delegat local de joventut no muntava activitats, que no oferís als joves del poble les oportunitats que brindava la OJE per conèixer món o fer coses. Segurament teníem una visió molt particular de la realitat, puix si faig memòria he de reconèixer que els *desenfeinats* érem una certa minoria. I que la majoria de joves de la nostra edat s'estiraven els nervis, primer collint ametles a Pocafarina o amb el seu pare, i després servint turistes amb una camisa blanca.

Resulta obvi que per assegurar aquesta imatge negativa, que hi és, caldria fer anàlisis comparatius del que passava a altres viles semblants a la nostra.

Però malgrat tot, la relació personal

no s'establí fins a l'aparició del Club Card, aquest niu d'activisme, experiències i formació que fou per un bon grapat de llorencins.

Al llarg del 71, època de gestació i neixement del Card, en Tomeu era regidor de Cultura.

Temps després dimití i fou el tercer i darrer president del Club Card, després d'en Joan Garrit i en Nofre Busco. I si els anteriors havien assumit un rol d'assessors, de guies a distància, en Tomeu volgué exercir de president i prendre decisions. Ara mateix record un article de Flor de Card, d'atac indirecte al poder

-llavors ostentat per en Miquel Falera (són curiosos els toms que dona la vida)- que en Tomeu censurà de forma decidida i argumentada, malgrat l'oposició els qui fèiem la revista.

Potser amb poques paraules he dit coses que cal considerar i que d'alguna manera marquen el seu tarannà posterior i segurament anterior: "volia prendre decisions" i "argumentava". Aleshores aquest darrer mot s'utilitzava poc en els àmbits del poder.

Després, amb l'arribada de la democràcia, vindria el seu joc amb diferents sigles, sempre al costat de Josep Melià,

fins arribar a una meta que sembla havia desitjat des del temps d'en Tomàs Baió: esser batle de la vila.

Quan intent apropar-me a una definició parcial i escadussera d'en Tomeu, em trop amb una persona que ha estat aficada ben directament amb l'esport, amb el teatre, amb les festes, amb la vida pública... una persona simpàtica que sempre ha tingut una rialla i una broma a la boca; una persona amable capaç de molestar-se i comprometre's per ajudar els altres, amb una família ben avinguda, el que implica tolerància; i amb la caça com a afició esporàdica.

Tot li ha conferit una peculiaritat singular: Qui no coneix en Tomeu *Carbó?*, tant aquí com a fora.

I potser, aquest caire humà tan positiu, simpatia, amabilitat i dedicació als altres, a nivell polític es torna negatiu al oferir-se i comprometre's amb coses que ni els propis companys de partit estaren disposats a recolzar.

Ni m'atrevesc, ni en tenc cap desig, ni és l'objectiu de l'article, fer un balanç de la seva gestió política. Personalment pens que hem viscut, a la vila, batlies molt pitjors en tots els sentits. I malgrat tot les urnes el castigaren fort, al perdre els que eren considerats vots fidels i que arrossegava des de feia temps.

D'altra banda pens que en Tomeu m'ha ensenyat algunes coses: una mica de seny en temps del Card, qualitat humana, saber dialogar amb la gent, malgrat no pensi com tu, i la perseverància en la lluita per assolir una meta, malgrat llavors aquesta resulti més efimera i ingrata del que havíem imaginat al llarg del camí.

De banda reflexions personals que poden esser molt parcials i sempre subjectives, potser hi ha una cosa important i fonamental que ens ha mostrat a tots els llorençins: de quina manera una persona pot ser batle de Sant Llorenç al llarg de quatre anys sense canviar el seu nivell de vida.

Ell està ara mateix un poc més descolorit i prim de salut, però maneja el mateix cotxe, viu a la mateixa casa, la seva esposa, na Catalina, encara es desplaça amb bicicleta, i els seus fills segueixen treballant. Contar això de l'ex-batle d'un poble que maneja el pressupost llorençí, amb els convits, temptacions i ofertes que avui en dia acostumen a estilar-se és simptomàtic de moltes coses.

Per tot, gràcies, Tomeu.

Texte: **Guillem Pont**
Dibuix: **Josep Cortès**

Programa de festes 1991

Divendres, dia 9

12.00 -Repicada de campanes i amollada de coets.

19.30 -Cercaviles a càrrec de la banda de música de Sant Llorenç.

20.00 -Exposició de pintures de n'Antònia Girart a "Sa Nostra".

20.30 -Exposició de fotografies de la Marató Fotogràfica organitzada pel Grup de Voluntariat Social. Lloc: Sa Rectoria.

21.30 -Exposició de pintures de Julio Balaguer. Lloc: "Es Molí d'en Gras".

Dissabte, dia 10

09.00-22.00 -Mostra de radioaficionats. Lloc: S'Escola Nova.

12.00 -Pesada de peix. Lloc: Plaça Nova.

15.00 -Tirada als coloms.

20.30 -Missa Major en honor a Sant Llorenç, patró de la nostra vila. A continuació, refresc en homenatge a la Tercera Edat.

22.00 -Revetlla de ball de saló. Clipers, Juan Antonio y los Bohemios, Laser.

Diumenge, dia 11

21.30 -Concert de música polifònica. Cors "Es Taller". Lloc: l'Església. Organitza Grup Sol i de Dol.

22.30 -Espectacle: Orquestra Montenegro, Joan Bibiloni, Miguel Rios. Lloc: Camp de Futbol "Es Moleter"

Dilluns, dia 12

19.00 -Torneig de tennis. Lloc: pistes de tennis.

22.00 -Grup Llorençí de Comèdies

posarà en escena l'obra titulada "Sa Padrina", de Joan Mas. Dirigeix Miquel Rosselló. Lloc: Plaça de l'Ajuntament.

Dimarts, dia 13

10.00 -Jocs infantils. Organitza: Grup de Joves Llorençins. Lloc: Plaça de l'Ajuntament.

19.00 -Partit de futbol. Penya de Sant Llorenç Lloc: Camp Municipal de Futbol "Es Moleter".

20.30 -Partit de Voleibol. Lloc: Poli-esportiu.

21.00 -A.D.D.A. Fullets informatius sobre animals de companyia. Lloc: Plaça de l'Ajuntament.

22.00 -Verbena Infantil-Juvenil. Serpentina i Animació, Terratrèmol, Tots Sants. Lloc: Plaça de l'Ajuntament.

Dimecres, dia 14

20.00 -Futbol tercera divisió Lloc: Camp Municipal de Futbol "Es Moleter".

22.30 -Revista. Tres Continents. Lloc: Plaça de l'Ajuntament.

Dijous, dia 15

10.30 -Cursa de bicicletes de muntanya. Mountain Bike-Sant Llorenç '91. Circuit: En es turó d'en Molidaiço (darrera la Creu Roja).

17.00 -Corregudes de bicicletes.
20.30 -Conferència "Mossèn Salvador Galmés i el seu temps" per Pere Rosselló i Bover. Organitza Grup Sol i de Dol.

24.00 -Gran castell de focs artificials i traca final. Lloc: Camp Municipal de Futbol "Es Moleter".

Batec damunt l'arena.

Aquesta redacció s'ha traslladat, aquest mes i el que ve si fa tanta de calor, a davora la tercera ombrel.la de davant aquell hotel blanc de Cala Millor.

I és que hi fa més fresca!

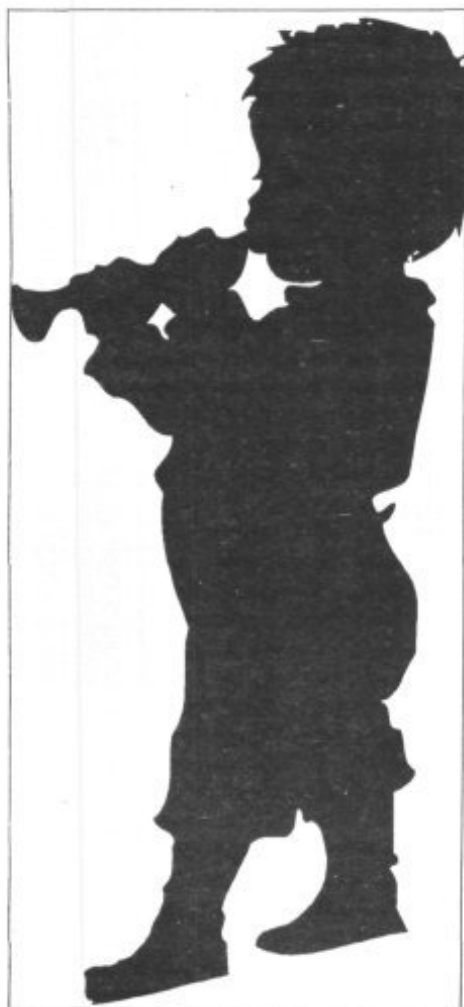
Clavegueram

A la fiiiiiiiiiiii.....iiiiii. Pareix esser que aquesta vegada serà realitat L'Ajuntament s'ha decidit a començar a obrir carrers per tal de canalitzar les aigües. De moment s'ha començat per obrir quatre carrers, esperant que no es torbaran a obrir-ne d'altres.

Ja era hora.

Art

Altra vegada els artistes de Sant Llorenç, tornen estar damunt fulla. A la sa-

la d'exposicions del Palau Gravina d'Alacant s'hi pot contemplar una exposició itinerant d'en Guillem Nadal, organitzada per la Caixa d'Estalvis de València, l'exposició porta per títol "Ritual". Desitjam molta de sort en aquest artista llorençí.

Banda de música

Dia 30 de Juny, a les 21.30 hores, en el cine Rigal, va tenir lloc el Gran Concert Fi de Curs de la Banda de Música de Sant Llorenç.

A na Maria li va agradar molt; ens ho ha dit ben convençuda.

Avui que feim el *Batec* damunt de la platja, hem demanat col.laboració a tothom, i en volem expressar el parer.

S'hi interpretaren peces d'en Mancini, Ivanov, Ravel, etc...

El concert, que comptà amb un auditori molt nombrós, va ser dirigit en la seva primera part per un director convidat, que va venir expressament de Saragossa, el sr. Lluís Sapiña.

Després s'interpretà l'himne de Sant Llorenç, i la gent entusiasta el va començar a cantar.

S'ha de dir que en relació a la lletra de l'himne s'han preses postures molt diverses.

Reunió de festes

Dia 9 de juliol, a les 22,00 hores, vàrem ser convocats a una reunió de festes, a La Sala. Fou presidida per D. Joan Santandreu, "Paler", cap de la comissió de Festes.

Hi havia representants del Club Ciclista, Card en Festa, Banda de Música, C.F. Cardassar, Voleibol, Societat de Caçadors, Grup de Voluntariat Social, Grup Llorençí de comèdies, Penya Esportiva Cardassar, Escola Card, Terratrèmols, APA, SMOE, Associació de la 3ª edat, Don Joan Font, Grup "Sol, i de dol", Museu Arqueològic, etc.

Corresponsal

En Joan Fornés és des de fa un grapat de setmanes el nou corresponsal de la revista "Cala Millor-7."

Li volem donar l'enhorabona i encoratjar-lo fort perquè dugui a terme una

bona feina.

Sort!

Retxes dins s'aigo?

Durant la darrera setmana del juny el poble va experimentar un gran canvi.

Dia 24, els que no hi érem ens vàrem sorprendre de trobar unes retxes pintades en terra, en el cantó de davant can Taberner. A poc a poc varen sorgir retxes grogues i blanques per gran part del poble (Plaça Jaume Santandreu, etc.) Alguna gent ens ha demanat a veure si el Consistòri nou prten fer un quadre més gros que el "GUERNIKA", i ara n'estan fent l'esbós.

Card en Festa

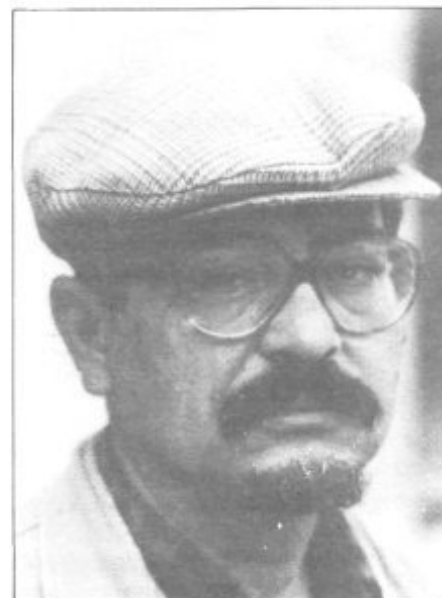
El grup folklòric llorençí, "Card en Festa", fa devers dos mesos que actua als apartaments "LAS PALMERAS" de Sa Coma-Costa Llorencina.

Balla els dimecres a vespre, cada quinze dies.

Ofereixen als turistes un repertori molt divers dels balls més populars de Mallorca. I els guiris queden bocabardats.

El Cardassar

En Loren, en Seminario i en Torreblanca són els tres fitjatges més impor-

tants del Cardassar, per a la nova temporada. Diuen que serà un equip de "vetettes", i que valdrà la pena pagar l'entrada.

Volem fer costat als al.lots que puguen de Juvenils perquè donin guerra i es facin un lloc dins els onze de gala de l'equip groc-i-negre.

L'equip que prepara en Jaume Bauçà féu la presentació dijous dia 18. Hi assistiren un gran nombre d'afecionats.

Pepe Dagnino

En Pepe Dagnino va inaugurar el proppasat 6 de Juliol, una exposició de les seves escultures, que romangué oberta fins dia 26. L'exposició va ser a la sala de Ses Frigates, a Cala Bona.

Jubilació

A finals de Juny, D. Joan Domenge, "mestre Agustí", es va jubilar com a mestre.

Darrerament treballava a Manacor, però la seva labor docent va ser desenvolupada principalment a Sant Llorenç.

Companys seus de professió, alguns de l'escola "Mestre Guillem Galmés", i altres de diferents centres li oferiren un dinar d'homenatge. En aquest comiat li

fou lliurada una placa i diferents regals per part dels seus companys.

Volem donar les gràcies a don Joan per tots els seus anys de dedicació i esforç a l'escola de Sant Llorenç. Molts d'anys.

Centre de vacances i curs de natació

Durant tot el mes de juliol els al.lots del nostre municipi varen poder gaudir d'un centre de vacances (amb activitats tan diverses i interessants com teatre, plàstica, etc.). A ca Ses Monges varen instal.lar unes piscines i cada dimecres han anat d'excursió acompanyats de monitors i pares.

També aquest mes molts de bergantells han pogut anara a prendre de nedar a *Sa Gruta*, amb monitors del club Nàutic del Port de Manacor.

Aquest acte aquàtic, organitzat per les institucions, ha comptat amb la participació d'una seixantena de joves que seran, ben aviat, bons nedadors.

Hissada de bandera

"Per quart any consecutiu, l'Europa

dels Dotze ens ha distingit amb la bandera blava de la Comunitat, per la netedat de la platja, la transparència de les aigües i els serveis que oferim. Gràcies.

S'hissarà la bandera dimarts dia 9 a les 18.00 hores en el Parc de la Mar".

Aquesta fou la presentació de la distinció rebuda. Els fulls que es repartiren eren traduïts a 6 idiomes. Duien també l'anagrama de la bandera blava, el de la C.E.E. i l'emblema de la Costa Llorençina.

L'hissada de bandera fou presidida per don Miquel Vaquer, l'il.lustríssim batle del municipi, pel Delegat de Turisme i de Zona Costanera, i per altres autoritats del poble i personatges relacionats amb el món turístic.

Cal assenyalar que la bandera també va ser atorgada a la platja de Sa Coma i fou col.locada davant l'hotel Royal Mediterraneo.

Esperam poder veure durant molts d'anys aquest guardó a les platges del nostre municipi.

Sues...?

Recentment, els tècnics apotecaris i científics de S'Olimpic, després de llargues investigacions i nombroses anàlisis, han aconseguit elaborar un producte per combatre els problemes sudorífics ("problemes d'aixella", etc).

Conseqüències directes de la utilització d'aquest producte: ens refresca el cos i la memòria.

Efectes secundaris: pot provocar (si se'n pren massa) la síndrome de les tres ces (CCC): cagarel.la, càries i cuacs.

Sues? Beu granissat d'ametlla.

...Vés a S'Olimpic.

Visita

Del 3 al 7 d'agost els músics de la banda de Paiporta retornaran la visita que la banda llorençina els va fer fa una partida de mesos.

Segons el programa que amablement ens ha facilitat en Rafel Melis, els anfitrions els oferiran un ampli ventall d'activitats per fer-los agradable la visita: Dhraa, una anada a Palma, a la fàbrica de vidres de ca'n Guardiola, al Poble Espanyol, a la fàbrica de perles Majorica, a les coves del Drach i a l'Auto-safari, a més de diversos sopars i refrescs típicament mallorquins.

Durant aquests dies se celebraran dos concerts -em sembla que amb la participació dels músics d'ambdues bandes-, un a la plaça de l'Ajuntament i l'altre al Parc de la Mar de Cala Millor.

Els visitants s'instal·laran a les cases particulars dels seus companys lloren-

cins, tal com va succeir quan els locals se n'anaren a València.

Els desitjam una bona estada a la

nostra terra, que sempre s'ha distingit per l'hospitalitat envers els seus visitants.

Josep Cortès

Comiat

El dia 23 de juliol una bona part dels representants de les revistes que integren l'Associació de la Premsa Forana de Mallorca ens reunírem a Sant Joan per acomiadar fra Salustià Vicedo, que se'n va de Petra després d'haver possibilitat que moltes publicacions millorassin la seva qualitat sense arruïnar-se.

A la pàgina 3 d'aquesta revista en parlem una mica més extensament.

Tal dia com avui

Ara fa 99 anys

* Que es va celebrar el ple de Constitució de l'Ajuntament llorençí, culminant així la separació definitiva de Manacor. Era el 3 de juliol de 1892.

Fou el primer batle en Bartomeu Umbert i Cabrer, i l'acompanyaren els regidors Miquel Gelabert Pasqual, Domingo Femenies Rosselló, Antoni Vicenç Santandreu Pont, Pere Antoni Ordines Galmés, Jaume Bauçà Sart, Pere Antoni Ordines Brunet, Bartomeu A drover Obrador, Gabriel Galmés Galmés, Salvador Carrió Galmés i Pere Antoni Femenies Umbert.

Ara fa 10 anys

* Que publicarem una classificació dels mals noms de Sant Llorenç. Seria desitjable que qualcú la continuàs investigant sobre el seu origen.

Ara fa 5 anys

* Que es va calar foc Sa Punta de n'Amer.

* Que les policies de Sant Llorenç i Son Servera destinades a la zona costanera decidiren separar-se.

Poesia

De "Sonets a Eurídice"

Com l'au benigne que s'ençata el pit
perquè en begui la sang sa nierada,
així la vida jo tenc encetada
perquè tu en treguis el millor profit.

Rius suplicants s'escolen al convit
de generositat assedegada,
que, si no els gorgs tranquils de ta mira
reclama el plomissó del meu neguit.[da

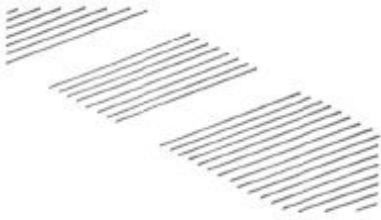
I sota el sol la meua sang llambreja,
anomenant-te a cada llum, i el cor
a glops m'eixuc, i un tal ardor em festeja
els dos llavis oberts de la ferida, [ja
que, si no hi véns a beure, tot s'hi mor
i si hi véns, hi recobr tota la vida.

Rius, i quan rius, una bellesa vola
de l'or fins al coral, lliure i feliç
d'anar de paradís a paradís,
volada i admirada tota sola.

Cal·ligrafia és ella sense escola
que, de miracle, dóna el traç precís
a la sobtada corba d'aquell ris
que quan et mir em fa la torniola.

Un puntual prodigi, i tant hi crec
i tant l'esper i tan pautat sossec
aporta a la inclemència del meu clima
que ara faig un vers tan rimador
prendré, per acabar, la seva rima
i així tendré la rima de l'amor.

Jaume Vidal Alcover

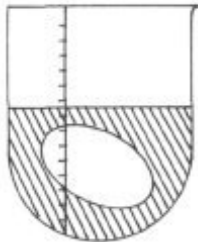
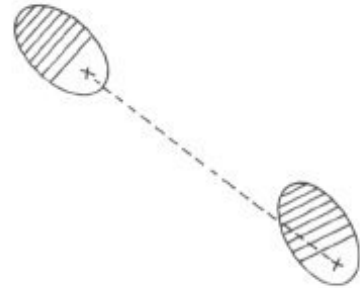
Tot just haver agafat ses ricndes de la Sala, es nou equip de govern ha pres algunes mesures que he de qualificar de positives: ha fet retirar sa grua de Corea, ha pintat ses zones on no s'hi pot aparcar i ha fet començar ses síquies per sa canalització de ses aigües. Potser n'hagi pres més, però com que no me n'he temut, no les puc dir. Ara lo que pertoca és que si qualcú aparca allà on no toca li posin una multa i l'hi facin pagar, perquè no podrà dir que no les hagi vistes, que en lloc d'un pinzell pareix que han fet servir una granera de palmes per pintar-les!

Tenint en compte que de sa casa d'es número 35 d'es carrer de Sant Llorenç fins a s'Ajuntament hi ha 250 passes i que un municipal va haver de menester 25 minuts per arribar-hi quan l'avisaren que hi havia foc, calcular:

¿Quàntes passes dóna per minut un municipal si es troba en un cas d'extrema urgència com aquest?

¿I si es tracta d'una situació normal?

¿Quin percentatge mig de confiança -expressat en fès/m3- tenen es llorencins en so seu Ajuntament?

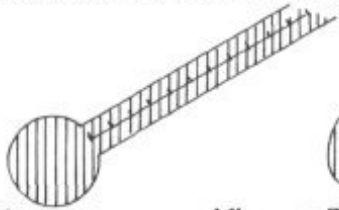

Principi de Mosquímades

"Tot polític submergit dins un equip de govern experimenta un nivell d'aversion cap a sa premsa local directament proporcional an es volum de poder que detenta. A temperatures elevades -que, segons Quinòteles, sa calor és sa mare de totes ses empenyadures-, es binomi graus/nitedat augmenta en relació d'1 a 3.

En es moment de retornar a s'oposició -si s'estada en es poder no ha estat massa llarga i es mal és ja irreversible- recupera paulatinament s'estat normal".

Si un poc abans de començar s'actuació d'es grup *Atopani* ses mirades de molts d'espectadors, dissimuladament, es dirigien cap a ses finestres de la Sala, no era perquè se pensassin que ses regidores s'havien posat a la fresca -que es nostros capparets, amb un detall digne de tenir en compte, aprofitaren aquest dia per anar-se'n a sopar-, sinó perquè ses ballarines africanes s'hi mudaren sa roba sense mirar gaire prim si les vetlaven o no.

Encara que tots ets indicis apuntin en aquest sentit, no se pot assegurar amb certesa que s'Ajuntament sigui es culpable d'aquesta calorassa que mos ha invadit.

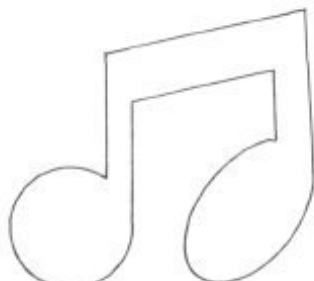
I és una llàstima no poder-l'hi atribuir, perquè quan un homo pot amollar quatre flastomies contra ets il·lustríssims pareix com que quedi una mica més a pler.

De totes maneres, seguim investigant.

Si aquest mes no publicam sa *Tertúlia* no és perquè sa madona que se'n cuida ja n'estigui fins a sa coronilla d'aguantar metxa, sinó perquè li va passar p'es cap tenir una nina es dia 18 de juliol -que ja és tenir collons, perdó, essent sa dona d'un del PSOE- i ara no està per tertúlies ni coverbos.

A sa vinent revista, si a n'Andreu Pipes li ha fuit s'enrabiada i vol guardar ses dues nines -na Mercè i na Neus- tornarà sortir a rotlo.

Molts d'anys i que no sigui sa darrera, si convé.

Es llorencins afeccionats a sa música clàssica ho hauran tengut bé aquest estiu. A Cala Ratjada han fet 4 concerts ben interessants, sobretot es d'es trio Schostokovitch; a Artà n'han fet 6, amb vetlades que han variat des de sa música renaixentista, àries d'òpera, espirituals negres, barroc o Mozart, entre d'altres; a Algaida han tirat sa casa per sa finestra i han duit fins i tot s'orquestra de cambra de Moscú, apart de tres concerts més. I a Sant Llorenç, què?

Estic molt content de que sa banda faci concerts i per res del món voldria que es músics prenguessin això com una crítica, però també m'agradaria que, com per molts d'altres pobles, tenguéssim ocasió d'escoltar alguna cosa més.

Com cada any per aquest temps, es director, es consell de redacció i es sindicat de redactors de Flor de Card han agafat es tupins i se n'han anat a la mar a fer retxes dins s'aigo -que, a dir ver, és lo que fan de cap a cap d'any-.

Així que si es mes que ve no surt a rotlo no vos véngui de nou. A començaments d'octubre, si mos ha fuit sa vessa i es batle i sa resta de s'equip de govern no hi posa emperons mos tornarem veure ses cares.

Molts d'anys i que passeu unes bones festes.

Sr. Director:

Li prec tengui a bé publicar aquesta carta oberta dirigida a tots els polítics que, d'una manera o de l'altra han participat en aquestes darreres eleccions del nostre municipi. La carta, a manera de reflexió, no és tan sols per als polítics, sinó també perquè aquest poble que no fou capaç de reflexionar abans de les eleccions, ho faci ara quan ja no hi ha cartells ni sopars que puguin influir en la seva reflexió.

Gràcies anticipades, per la seva amabilitat i al mateix temps aprofit l'ocasió per saludar molt cordialment.

Estimadíssims polítics de Sant Llorenç:

Als nous i als que ja son veterans, aquesta és la primera vegada que em dirigesc a vosaltres perquè, si ho trobau oportú, fem junts una reflexió sobre el què han estat les pasades eleccions municipals, a les quals, per mor de la *sabiduria del poble*, el nostre ben estimat Ajuntament s'ha convertit en un vertader trenca-closques.

Els plantejaments fets un parell de mesos abans de les eleccions es vengueren abaix, com si d'un castell de cartes es tractàs; el que estava dividit es va unir i el que estava unit es va dividir; malgrat això no hi ha res nou baix del sol.

La política fa estranys companys de llit; el que pareixia impossible fou possible, oh, miracle de la política! Un fidel de l'avui oblidat governador civil que fou de Balears, el *Muy Ilustrísimo* Sr. D. Carles de Meer i Ribera, és avui remuntat a la batlia per aquest Rasputin del P.S.O.E. Balear que és Joan March. Qui li ho hagués hagut de dir al senyor Vaquer que aquells als que tant va combatre un dia el farien botle, però... és l'art de la política.

I el senyor Puigròs, el regidor més denostat pel Sr. Vaquer en la passada legislatura, fins i tot amb una moció de reprobació -recordau aquell *batle de Son Carrió*-, idò el Sr. Puigròs renuncia, sense discutir-la, a l'oferta del Partit Popular: subvencions, obres de infra-estructura, cooperació tècnica, etc..., renuncia a tot això per tal de recolzar el seu altre gran enemic, el Sr. Vaquer; amb tot els seus sebres, que segons diuen són molts, estarà l'ombra omnipresent de Joan March, o seran uns altres motius, molt més profunds? És difícil sebre-ho, que

aquestes coses no es diuen, no és ver?

I aquesta socialista de nova fornada, recolzant un batle que està més aprop de Blas Piñar que no de Fraga i els seus set Magnífics. Potser algun dia tindrà premi, i a qui no li agrada una llepolia?

I del senyor Mestre, què podem dir? Està en el centre i la balança pot oscil·lar cap a la dreta o l'esquerra o..., que l'atropelli un camió; la qüestió és no perdre la roda; les travessies del desert que les faci el Duc, que per això, és el Líder.

I per travessia per desert, la que haurà de fer el Sr. Sansó, però està molt més preparat que el Sr. Mestre, no és tan barrut; em referesc a que no té tanta fam de poder; es veu que el Sr. Sansó va sortir ben fart de ser com l'AJAX, o sigui el més poderós, però... ja tornaran les oronelles, si és que arriba a aquesta terra promesa que hi ha més enllà d'aquest desert...

I el senyor Pont, tan simpàtic, ell, no és ver que és més fàcil receptar que prendre els xarops? Les paraules se les enduu el vent, i lo escrit queda. És una llàstima, perquè ho té quasi tot per ser un bon batle: és simpàtic, té do de gents, és una bona persona, molt amant de fer favors, pot ser massa, però té dos handicaps gens fàcils de superar; la seva manera de fer política està pansida i fora de lloc, i la seva salut ja no li permet aquest tipus de disbauxa. Crec que el millor favor que pot fer-se vostè mateix és retirar-se, la seva família hauria de ser la primera en exigir-li-ho; s'hauria d'haver vist el dia dels trofeus, amb motiu de les carreres de les bicicletes, no

podia vostè ni amb la seva ànima. Com pot vostè esperar que votin un tio que acaba de sortir de la UVI i que durant la campanya anuncià als quatre vents que l'han de tornar aficar al quiròfan? Aprengui del Sr. Homar, que fins després de les eleccions no va dir res de la seva malaltia. Només els fidels inquebrantables voten als moribunds, políticament parlant. No deixi que parlin a la seva esquena contínuament, el poble, si se'n va, no dirà res, ja ho va dir el passat 26 de maig, ja no el volen més per batle a vostè.

Del Partit Popular, poc se pot dir, no és ver? Tres persones distintes i res més... a no ser que l'Esperit Sant hi estigui darrere, poc bagatge per uns aspirants a administrar un pressupost de més de 500 milions. Llàstima que Déu no els hagi agafat en estat de gràcia, però potser així hagi estat millor. 250.000 peles a l'any, per assistir a algun ple o a qualque menjar, no està malament del tot, manco dona una pedra, a més de totes les prerrogatives que l'encàrrec de regidor comporta.

I dels que ja no hi són i hi eren, què podem dir? No diguem res, no fem llenya de l'arbre caigut, bastant tenen amb dur la seva creu, que el poble els aculli al seu si i els perdoni les seves errades, previ acte de contricció; i que pensin que prest ningú ja se'n recordarà d'ells i que les ferides estaran curades, perquè el temps ho cura tot, inclús el mal de la política. I consolau-vos, que d'aquí a quatre anys, si Déu ho vol, hi tornarà haver eleccions.

I el *savi poble*? Idò quinze dies de sopar gratis. Hi ha que veure lo gorrers que són, i després els comptes no surten: mil soparen i tres-cents votaren; quant haurà costat cada vot? Es igual, el poble és *savi* i tria els governants que es mereix; faltaria més.

Fraternalment vostre,

Eurípides
Cala Millor, juliol, 91

Nota: Hem rebut aquesta carta en castellà, i, com és norma de Flor de Card, l'hem traduïda al català el millor que hem sabut.

Com que no solem rebre gaires cartes signades amb un pseudònim i aquesta pot resultar una mica polèmica, volem fer sebre als lectors que disposam del nom i del DNI de l'autor.

Definició

Granissar.- Fer que un líquid es prengui formant grumeions.

Gelat.- Beguda o menjar glaçat.

Gelar.- Fer tornar alguna cosa freda com el glaç.

Suggeriments

1.- Sempre que pogueu, feis el gelat de fruites del temps.

2.- A totes les fruites tallades, per fer macedònies, gelats i altres coses, s'hi ha de posar suc de llimona.

Des de temps antics l'home ha cercat la manera de refrescar les begudes per tal de combatre els calors de l'estiu.

En "Cares de Mitilene" explica com es conserva la neu, 328 anys abans de Crist. Durant molt de temps l'aigua gelada era l'única beguda fresca que els metges consideraven saludable.

El costum de refrigerar el vi amb neu estava molt estès en el món antic, malgrat els metges com Hipòcrates i filòsofs com Sèneca deien que era perillós corregir les lleis de la natura.

El canceller d'Anglaterra Francis Bacon de Verulain (1561-1626), va esser el primer en descobrir que la sal quan es mesclava amb el gel augmentava l'acció del fred.

La gent de més edat se'n recordarà que menjar gelat a l'estiu era un luxe; Se solia menjar el primer gelat el dia de "Corpus Crhisti", llavors fins a Sant Llorenç i la Mare de Déu, o en casos especials de molta festa.

El gelat es feia artesanalment, cadascú a caseva, o amb els veïnats. Era una festa no només pel fet de menjar el gelat sino també pel ritual de la prepa-

ració: els al.lots rodaven, la madona havia de tenir esment a posar la sal i picar les barres de gel i procurar que allò es mantingués fins que el gelat estàs llest. El punt era quan els al.lots ja no podien rodar perquè la màquina havia tornat feixuga.

Us imaginau aquell horabaixa del *Corpus*, després d'haver estrenat el vestit d'estiu a la possessó, amb els carrers tots plens de flors, cossiols, enramades i els domassos penjats dels balcons i tots els joves i majors que anaven a prendre aquell primer gelat a Ca'n Pinxo. Era el gelat més esperat de tot l'estiu. Els joves solien oferir la lle-polia a les al.lotes amb la intenció que la convidada no acabàs només essent de gelat.

Aquesta pàgina la dedicam a la memòria de l'estimat amic, En Nadal, que fou ell, el que un dia ens va donar aquesta recepta. Ens va dir que l'havia feta a un campament d'estiu i potser molts de joves d'una vintena d'anys recordaran aquell gelat que menjaren després d'un dia calorós de Juliol.

Gelat

Ingredients:

- 2 litres de llet
- 1 barra de torró de xixona
- 3 vermells d'ou
- sucre (al gust de cadascú)
- sucre cremat.

Se mescla un poc de llet amb els vermells dels ous; l'altra llet se posa a bullir amb el torró desmenussat i el sucre; quan bull es lleva del foc i s'hi afegeix la

llet amb els vermells d'ou a poc a poc. Quan està ben remenat es torna posar al foc molt fluixet, i quan comença a bullir se lleva sense deixar de remenar perquè la llet no se triï. En darrer lloc s'hi posa el sucre cremat.

Notes:

A la pàgina "gastro...mania" del mes passat la paraula *angostura*, hauria de dir *angostura*. Aquest terme designa una salsa que va esser reconeguda a l'any 1.824, feta d'herbes amargues i aromàtiques, amb un 44,7% d'alcohol i que es pot adquirir en botelles de 200 ml. Pareix una salsa caríssima, però cal tenir en compte que amb unes gotes n'hi ha prou. Dura anys en perfect estat de conservació i no necessita posar-se dins la gelera.

Se pot emprar en l'elaboració de: begudes no alcohòliques, cocktels, begudes alcohòliques, sopes, ensalades, llegums, altres salses, peix, carn, suc de fruites, tot això, condimentat amb l'angostura agafa un gust exquisit.

D'ençà que ha començat aquesta secció només hem rebut receptes d'en Joan i na Joana Domenge i de n'Antoni Riera, encara que quan l'iniciàrem ens fésim el propòsit de que estàs oberta a tot el que hi volgués col·laborar.

Així que si qualcú ens vol fer arribar qualche suggeriment, idea o recepta no dubti que serà ben rebut.

Antònia Garcia

Desolació

Tant el cos se'm desfà per les juntures i l'ànima, fidel, el vol seguir, que ja no queda enteniment en mi ni pensaments, idees ni figures. Trossos només de tanta trencadissa, esmaperduts, em volten pel cervell. I també a trossos se'm desfà la pell, aspra i cixuta i rude com terrissa. La llengua se m'encasta al paladar, els fantasmes em criden a la dansa i jo, batut, no faig sinó plorar. I si busco punyal o daga o llança, una mà solta em ve a aturar la mà: tan desfeta també tinc l'esperança.

Narcís Comadira

A la memòria de l'amo Antoni Fai

Dir que l'absència de l'amo Antoni Fai deixa un buit en la cançó popular de Mallorca no és exagerat. Voler reconstituir, ara, la seva biografia, la seva dedicació a la música i al ball així com els esdeveniments culturals que va protagonitzar, seria repetir coses que ja s'han dit. Som conscients que una personalitat com la de l'amo Antoni Fai no s'esgotaria per més pàgines que se li dedicassin, però per la gent llorencina és un home ben conegut, i aquesta revista, repetides vegades ha tengut l'oportunitat de recordar i fer memòria d'aspectes curiosos de la seva biografia i joventut així com dels èxits que l'envoltaren ja de major quan un renovat interès per les manifestacions de la cultura tradicional va tornar reviscolar.

Als lectors interessats en recordar-ho podem recomanar que llegeixin "Del Card en Festa" (revista nº 32), El Card en Festa en el temps (nº 48 i 49), Homenatge a l'amo Antoni Fai (nº 71), Vetllada homenatge-presentació del disc de l'amo Antoni Fai (nº 75).

Del seu perfil humà és obligat recordar l'amabilitat amb la qual sempre va rebre la gent interessada en sentir anècdotes de la seva joventut, relacionades amb les cançons i les ballades, en sentir

cantar i recitar les cançons que ell havia anat memoritzant des de nin, en escoltar mudances de guitarra i guitarró que ell havia après espontàniament, que havia anat sonant dia a dia i que es convertien en una matèria preciosa per esser estudiada de cara a nous plantejaments musicals, sempre dins l'àmbit de la música popular.

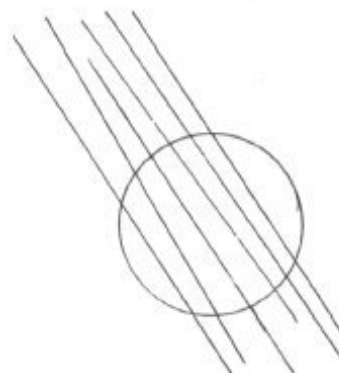
L'amo Antoni Fai i les vetllades de ball de bot llorencines son indissociables. La seva veu tan peculiar potser sigui l'element que identifica i dona un caracter especial, sobretot pels de fora poble, a la música i balls llorencins. El ressorgiment del ball de bot, aviat farà una vintena d'anys, va íntimament rela-

cionat a la seva persona, la del seu acompanyant l'amo En Pep de Son Berga i la d'un estol de balladors que mantenen vius els ritmes i punts de les jotes i les mateixes.

Tot i que la seva dedicació a la música de ball de bot sigui l'aspecte més conegut i que més divulgació ha tengut, amb l'amo Antoni se'n va una d'aquelles veus que omplia el camp amb tonades per acompanyar les tasques un gènere que, sense volta de fulla, poc a poc es va extingint, com bé ho recorda en Guillem Pont a la revista del mes passat ("El cant d'estiu").

Es clar que no hi ha res que compensi una mort, però, de l'amo Antoni ens resta avui, a part del seu inoblidable record, el ressò del seu ensenyament i de l'interès que despertà cap a la música i el ball i la veu enregistrada en el disc "Tonades i música de Llevant" (1982), fet a partir d'una iniciativa de na Bel Cerdà i en Tomeu Massanet. Esperam, de totes maneres, que el municipi sigui generós envers aquest llorencí tan important per la cultura popular i vulgui dur a terme alguna acció per perpetuar la seva memòria.

Joana Domenge Mesquida

Comercial
ES PUIG, c.b.

C. I. F. E - 07303704

Instal·lacions Sanitàries

Carrer Nou, 37
Telèfon 83 82 99

07530 SANT LLORENÇ
(Mallorca)

Atopani

Com ja ve éssent habitual, Sant Llorenç esdevé per un dia escenari de la Mostra Internacional Folklòrica que se celebra a Sóller. Enguany aquesta vetlada no va ésser gens fàcil, degut a unes circumstàncies que d'una manera o l'altra ens varen afectar negativament. Com ja vàrem dir en la presentació del dia 19, la vaga d'autocars va motivar que un grup de persones ens haguéssim de desplaçar a Sóller, en cotxes particulars, per fer possible que els balladors poguéssin estar aquell vespre mostrant-nos les seves dances i oferint-nos la seva música tradicional. Des d'aquestes pàgines, un agraïment als qui ens ajudaren a superar aquest inconvenient.

D'altra part, també anunciarem el que suposava fer una vetlada de ball el dia de la mort de l'amo Antoni Fai. Creguérem que no s'interpretaria com una falta de respecte cap a la seva persona, ans com un modest homenatge a aquell home tan representatiu de la música, el cant i el ball, no només de Sant Llorenç sinó de tota Mallorca en general. Com que era impossible ajornar l'actuació per un altre dia vàrem creure, per tal de salvar la vetlada, que els familiars i totes les persones que, per un motiu o l'altre estan vinculades a l'amo Antoni, ho entendrien. En record d'ell li dedicarem aquella estona de ball de bot i abans de començar demanarem un minut de silenci per evocar el record d'un llorenç que animà tantes vetlades amb el seu

cant i la seva música.

Superats tots aquests entrebancs, la gent va poder gaudir d'una actuació sorprenent, novedosa i tota allunyada del folklore que ens és més familiar: la del grup "Atopani" de Lome-Togo.

El grup es va fundar a començaments de l'any 83. Estava format per una vintena de persones que ens oferí a través del ball i la música, un aspecte de la cultura del seu país. Les seves dances representen escenes de la vida quotidiana dels seus avantpassats: cerimònies de preparació de caça, dances per demanar la fertilitat de la collita i, en general, balls amb una forta reminiscència màgico-religiosa. Com que anaven canviant de vestit d'acord amb la dança,

varem poder presenciar una gran varietat de formes i colors. Els bongos i tambors acompanyaren, ininterrompudament tota la vetlada.

La tasca d'aquest grup no es limita sols a la dança sinó que es fa extensiva a treballs de conservació i recuperació de les tradicions antigues de les tribus que habiten al seu país.

Després d'aquestes ràpides notes sobre l'espectacle del grup "Atopani" sols acabar com sempre ho solem fer, també encoratjant l'Ajuntament perquè seguesqui potenciant, amb el seu patrocini, la mostra internacional, el grup "Aires Sollerics", que per onzena vegada porta la direcció i coordinació, de la Mostra Internacional Folklòrica, i també a "Sa Nostra" per ésser la gran patrocinadora d'aquest esdeveniment cultural.

J. Domenge

La recerca

A na Maria Bel i n'Alfred

De petit, ja, la mestra el separava dels altres, el situava davant tothom (damunt aquella post polsosa), i, de memòria, li feia recitar aquelles llarguíssimes lliçons de si "*los ríos del norte de España son Bidasoa, Nervión, Nalón y Navía*".

A la seva adolescència va compondre una peça musical, ben mediocre, s'ha de dir tot. La va mostrar a l'orguener de l'església, que en quedà meravellat:

-Extraordinari, jove! Un talent així no es pot desapropiar. No, senyor. Però, ja en parlarem, ja.

La seva peça s'estrenà el dia de Sant Jeroni, el patró del municipi. L'orguener hi havia afegit la lletra i, des de llavors, allò fou l'himne de Sant Jeroni de Sengladura:

*"Honor i glòria
a Sant Jeroni de Sengladura,
facen tots un un cant en memòria
de nostre patró per natura."*

L'orguener era un home d'aquells que no es buiden el cap.

Com que a cal jove no tenien doblers ni per fer cantar un cec, el capellà establí una collecta anual per per tal de recaptar-n'hi a voler. Erem encara en temps de rivalitats entre pobles, i tenir un vilatà que seguís carrera musical era un honor per a la vila.

Va ser així com va començar els seus estudis a la ciutat. Només baixava al poble les festes grosses. La gent el saludava i els ignorants li feien capades. Pobrets. De res no es queixava, no podia; però ja pel seu cervell espavilat es removièn idees més sublimes. Va ser en aquells anys quan moriren els seus avis.

El jove s'havia transformat, a través d'horabaixes diluïts en llibres i matins de sermons, en gairebé un senyor. Va acabar la carrera i, per donar mercès a qui tant l'ajudà, va compondre una altra peça musical: "*A la molt devota gent de la vila de Sant Jeroni de Sengladura*." La mediocritat quedava, ara, més dissimulada.

Quan l'auditori sentí per primera vegada aquella melodia esclafí d'aplaudiments.

Però la música no l'acabava de satisfer. Havia finalitzat, feia poc, les lectures dels clàssics, dels filòsofs; s'havia qüestionat totes les veritats establertes. I en dubtava de totes.

Es va interessar per la ciència, per la seva evolució. Va admirar els genis que donaven passes cap envant, i els agraf sincerament els progressos que s'havien duit a terme. Va odiar les ments calculadores, les investigacions nefastes, les descobertes malèvols. Es va plantejar la vàlua de l'home.

Però la recerca de les veritats, de la ciència, no l'acabava de satisfer. L'única realitat comprovable, segura i inajornable que va palpar va ser que qualsevol criatura que rep vida, rep, a la vegada, la mort.

I va reflexionar llargament sobre la caducitat de les espècies, de la seva espècie.

Ell, l'home, l'entès del poble, es va plantejar la seva pròpia inconsistència.

I va tenir por, aleshores. I va decidir de treballar en qualque cosa que el pogués separar dels altres. I va voler rompre les fronteres de la natura. I es va proposar de ser immortal.

Va comprendre, de tot d'una, que les barreres de la lògica li impedièn deixar de banda el fet que, per naturalesa, es torna vell.

Va recórrer un bon tros de país en cerca de bruixots, que li prepararen xarops i untures sangonoses. Però li seguien tornant grisos els cabells.

Va tastar totes les medicines químiques que li prometien un perllongament de la vida. Però cada cop flaquejava més de cames.

Va cercar en tractats medievals d'herboristeria una planta llunyana que li araconàs uns anys la mort. Però la mort avançava.

Va establir relacions nigromàntiques, que li feren perdre la fe.

Hi dedicà dies i nits, hores d'estudi. Hi deixà les forces del seu ser.

I la seva ment quedà copsada per la informació que contínuament rebia, es va cloure pels al·lucinògens que li eren administrats, el seu enteniment va romandre inútilment enterbolit.

Havia romput les fronteres de natura. I és immortal, el pobre beneït, perquè com els animals és mancat de lògica. I desconeix, encara ara, els límits de la seva existència.

Pere J. Santandreu Brunet
Juliol '91

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Curiositats municipals

Extretes dels llibres d'actes de l'Ajuntament de Sant Llorenç

30 agost 1892.- S'acorda construir un carro per dur-se'n els morts de Son Carrió a enterrar.

22 gener 1893.- S'acorda concedir una subvenció per llogar una dida.

(Posteriorment hi ha més acords de ple on s'esmenten diverses subvencions com aquesta. Solien durar fins que l'infant tenia dos anys. També n'hi ha d'altres per acompanyar un malalt al manicomi, un nin a la inclusa o per ajudar algunes famílies "pobres de solemnitat", el que permet suposar que la poca "seguretat social" de què disposaven corria a càrrec de l'Ajuntament).

22 juliol 1893.- La batlia de Felanitx sol·licita al Govern que se suprimeixi l'impost sobre alcohols i líquids espiritosos procedents del raïm, i que s'autoritzi la seva lliure circulació. La Corporació llorencina no s'hi adhereix.

11 març 1894.- S'acorda comprar sis atxes, les quals, juntades amb les cinc que ja tenen formaran les onze que necessita l'Ajuntament per assistir a les processons.

9 octubre 1897.- S'insta a la mestra de les nines perquè comenci l'escola, que ja fa estona que han acabat les vacances.

25 abril 1898.- Es declara pròfug a Jaume Carrió Rosselló. Haurà de servir a ultramar amb un recàrrec de dos anys.

17 desembre 1898.- S'acorda que totes les feixines d'enguany dels carrioners siguin destinades a la construcció d'una nova església, ja que l'actual amenaça ruïna.

6 març 1899.- Es pren l'acord de comprar la casa de Bartomeu Llobet Fargas per ubicar-hi l'Ajuntament, els

jutjats i una escola de nines. Costa 2900 ptes, que s'hauran de pagar en 6 anys al 6% d'interès.

18 agost 1902.- El regidor Sr. Miquel proposa la publicació d'un bàndol prohibint que els carros i les cavalleries corrin per l'interior de la població. S'acorda per unanimitat.

10 gener 1904.- El Sr. batle posa en coneixement de la Corporació que don Jaume Santandreu -el Sr. Teco- ha tengut l'amabilitat de cedir a l'Ajuntament una porció de terreny vora el torrent d'en Bassina per poder-lo eixamplar i evitar així inundacions com les dues enregistrades en el darrer mig any. Consisteix el terreny donat en part del corral de la casa número 1 del carrer Cardassar. L'Ajuntament acordà admetre l'esmentat donatiu.

24 gener 1904.- El Sr. batle posa en coneixement de la Corporació que don Joan Amer Servera ha tengut l'amabilitat de cedir gratuïtament a l'Ajuntament una porció de terreny de la finca *el Camp Rodó*, confrontant amb el torrent d'en Bassina perquè aquest pugui ésser eixamplat. L'Ajuntament acordà admetre tan generós donatiu.

4 octubre 1904.- El regidor Sr. Riera i Bauçà proposa que en virtut de la nova llei del descans dominical siguin suspeses les recaptacions religioses que els diumenges s'efectuaven pels carrers. El batle declara improcedent tal proposició i no deixa que ni tan sols es discuteixi en el ple.

19 febrer 1905.- S'acorda adquirir per a l'escola de Son Carrió devuit vases per a mostres d'escriure, vuit tinters per a les taules/banc, una carpeta, un tinter gros i una campaneta.

4 agost 1905.- El Sr. president accidental posa de manifest a l'Ajuntament una instància subscripta per don Bartomeu Umbert en la qual sol·licita li sia admesa la renúncia del càrrec de batle, per motius de salut. Discutit l'assumpte, la dimissió fou admesa per unanimitat en votació secreta.

El Sr. president accidental manifesta que a tenor de l'article 52 de la vigent llei municipal, correspon cobrir l'esmentada vacant al regidor amb major nombre de vots, és a dir, al Sr. Antoni Alemany Sancho, que passa a ocupar el lloc corresponent, fent-se càrrec de les insígnies que li pertocuen.

Manifesta acte seguit que el seu estat de salut no li permet atendre les múltiples ocupacions de la batlia, per la qual cosa sol·licita li sigui admesa la renúncia del càrrec de batle que la Corporació li

acaba de conferir. Possessionant-se de bell nou de la presidència el Sr. Riera i Riera, es discuteix la renúncia, que fou acceptada per unanimitat en votació secreta.

Segons l'esmentat article 52, manifesta el Sr. Riera que el càrrec correspon al Sr. Bartomeu Sureda Massanet, qui, canviant de lloc, agafa les insígnies que li corresponen.

Tot seguit manifesta aquest senyor que, pels mateixos motius que els Srs. Umbert i Alemany, abandona el càrrec que li acaben de conferir, i presenta igualment la dimissió. Discutit extensament l'assumpte -baix de la presidència accidental del Sr. Riera-, i efectuada l'oportuna votació secreta, la renúncia fou acceptada per unanimitat.

En conseqüència, d'acord amb l'article 52, el següent en l'escalafó és el Sr. Antoni Riera Riera, qui agafa les insígnies corresponents al seu nou càrrec, en prova de que accepta la batlia.

31 març 1906.- Es pren l'acord de construir un pont sobre el torrent de Lluçamar, en el camí del mateix nom.

7 abril 1906.- Acorda l'Ajuntament que es prevengui als veïnats que seran castigats amb multes proporcionals al seu abandó tots els qui passats vuit dies tenguin focus infeccions en els seus respectius corrals.

28 abril 1906.- S'elabora la llista de famílies pobres amb dret a assistència facultativa gratuïta. N'hi va haver 24.

5 maig 1906.- La Corporació acordà contribuir amb 5 pessetes a la subscripció iniciada pel batle de Madrid per regalar un àlbum al rei Alfons XIII amb motiu de les seves noces. En el ple del 2 de juny del mateix any obsequiaren amb un refresc a la Sala al clero i músics que assisteixin al Tedeum que es cantarà per donar solemnitat a l'esdeveniment.

14 agost 1909.- L'Ajuntament acordà habilitar el pou de la Blanquera per a ús públic.

25 juny 1910.- Es pren l'acord que almanco una quinta part dels animals que pasturin de nit han de dur picarol.

També es prohibeix garbejar des de les 20.30 fins a les 3.30 de la matinada.

A Son Carrió, per mor de la sequia, només poden treure aigua dels pous per beure i per cuinar.

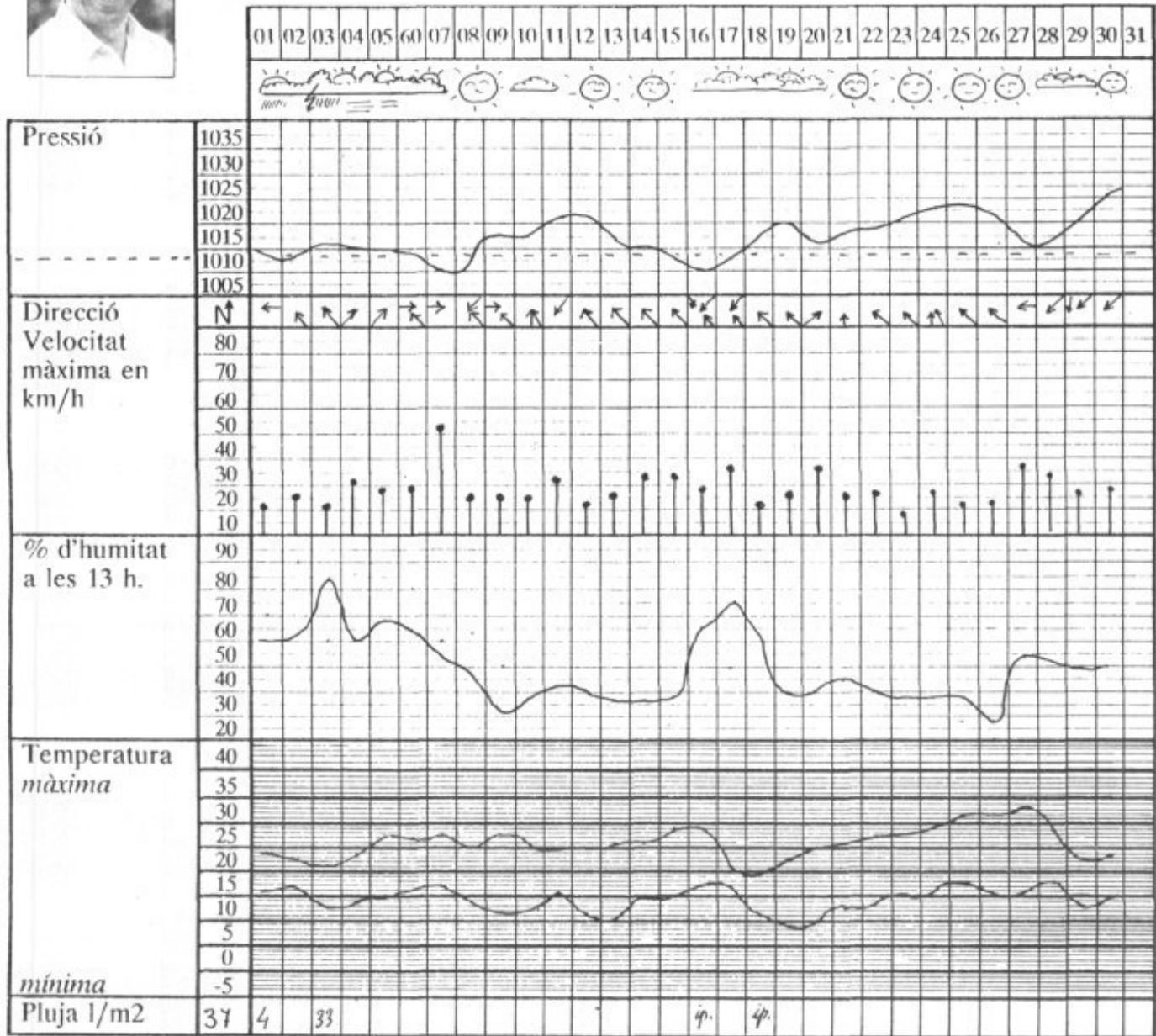
16 juliol 1910.- Es felicita el President del Consell de Ministres per la seva enèrgica campanya anticlerical. Dos dels regidors voten en contra.

Recopilat per Josep Cortès

El temps de juny

Flor de Card -16- (160)

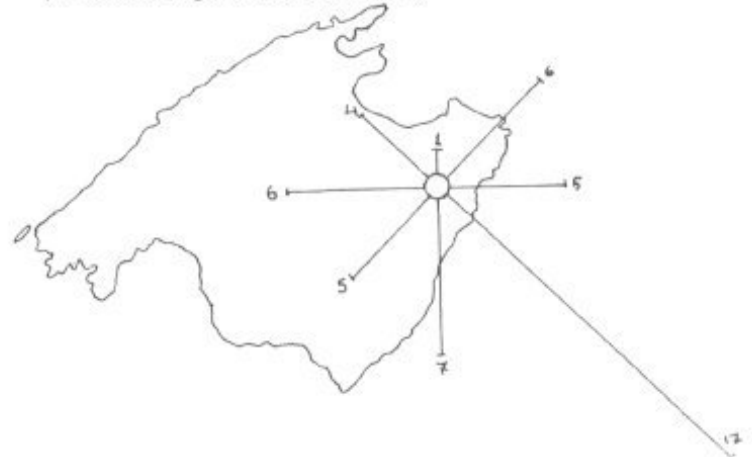

Resum comparatiu del mes

	1990	1991
Temperatura màxima	33'5	33'5
Temperatura mínima	12	9'5
Temperatura màxima mitja		26'1
Temperatura mínima mitja		14'4
Temperatura mitja	21'7	20'2
Boires	-	2
Tempestes	-	1
Velocitat màxima del vent	43 W	54 W
Dies de cel serè	15	16
Dies de cel nuvolat	15	13
Dies de cel cobert	-	1
Litres de pluja/m2	4'1	37
Hores de pluja	-	2

Des d'on ha bufat el vent

(Velocitats superiors als 15 km/h)

Estació pluviomètrica de Ca'n Xesc

Ses meses d'es batre 40 anys enrera

Dins es mes de juliol, sa gent de la pagesia ja havia acabat de segar i començava es preparatius per ses messes d'es batre. De bon matí, que es gra és blan, sa gent garbejava i tot era una desfílada de carros carregats de garbes de blat, ordí, civada, faves... i altres llegums. Ses garbes se solien acaramullar en forma ben ordenada de prisma triangular als voltats de s'era.

S'era i es seus ormejos

S'era, que a cada casa de pagès n'hi havia una, solia estar en general prop de ses cases. Tenia es trespol d'argila i era ben rodona, amb un diàmetre d'entre 10 i 20 m. Ses eines eren: carretons, biga, piló i cucales per batre; i per fer sa batuda neta, forques, rampins, rams, pala, erer, eradores, sanalles i un bon capell de palmes i llençols per dur-se'n sa palla.

Lo que era un dia de batre

De bon matí, sortida de sol, lo primer que se feia era omplir es llençols de palla i entrar-la dins es sostre. Acabat això s'agrenava s'era i se començaven a estendre ses garbes que serien batudes un poc més tard. Devers les vuit i mitja d'es matí s'acabava d'estendre i ets homos d'era se n'anaven a berenar mentres es gra estès començava a torrar.

Després d'haver berenat treien ses

bísties de sa boal, les posaven ses cucales -que eren, perquè mos entenguem aviat, unes peces molt parescudes a un subjectador de dona, però que se posaven en ets ulls de ses bísties perquè es cap no les rodàs, ja que per batre havien de donar voltes tot es matí a damunt s'era, de manera idò que ses bísties caminaven tot es matí sense veure res- per començar a embullar. S'embullar consistia en fer córrer sa bístia per damunt es gra a fi de que estàs més preparat per esser trossejat p'es carretons.

Com he dit abans, després de s'embullar, posaven sa biga damunt s'era, en-

ganxàvem ses bísties i, apa a tocar sa primera! Es fet d'estar damunt s'era i controlar sa bístia se deia *tocar*, i cada tocada durava de mitja hora a una hora segons tot lo que se batia. Tot i que feia una bona calor es homos d'era sempre cantaven, era com una obligació. Quan es pareier trobava que era hora de girar sa batuda cridava: *Forques!* i ets altres que estaven descansant davall es garrovers acudien amb ses forques a girar sa batuda; una vegada girada se feia una altra tanda i així fins devers la una des migdia que tenien batut.

Hi havia conradors que batien amb una bístia i d'altres que ho feien amb dues. També era corrent que se juntsin dos veïnats perquè es batre era cosa almanco de dos homos. Amb tot i amb això ja s'havia fet hora de dinar.

Es capvespre sa tasca era es fer net, és a dir, separar sa palla des gra: lo primer era llevar sa palla amb uns rampins damunt damunt i llavors ventar-la, fet que consistia en tirar a l'aire gra i palla i es vent se'n duia sa palla. Es vent, que en aquest mes era tan apreciat solia bufar i bufa encara de xaloc o llevant, per això totes ses eres des poble estaven orientades a favor d'aquest vent i n'hi havia moltes que tenien dificultats si es vent se girava, ja que sols ses de dins es plans, com és Sa Grua, es Camp Roig, etc. no tenien dificultats i se podia ventar tant de Llevant com de Mestral. De totes maneres es dia que es vent se girava es capvespre, sempre, per bé que anàs, retrassava sa xida i a qualque era li tocava no poder fer net. Tal era es cas de sa Fontpella amb vent de Gregal.

Si tot havia anat bé devers les sis de s'horabaixa sa batuda estava a punt de mesurar, si es gra era bo feia a doble, es a dir, per cada 10 garbes, 2 quarteres de gra; sa quartera eren cinc barcelles.

Lo més bo d'es batre eren ses faves, es ciurons i ses lleties i lo més puta era es blat i sa civada, i si quicia que batesin civada un dia de molt de Xaloc no hi havia manera de fer-la paia i només se feia estopa; però lo més greu era que plogués perquè en aquest cas n'hi havia per un parell de dies.

En haver acabat ses mescs de batre se solia anar un dia sencer a la mar amb so carro i sa família.

Mots creuats

Horizontals. - 1.- Que fa caure el pèl. Cent. 2.- Igual, la mateixa cosa. Rata-dor, rater. 3.- Tira que, per a reforç del calçat, es cus entre la sola i la pell. Abans era anomenat així l'actual PP. Mineral metal·lífer. 4.- Administració orde-nada dels béns d'una comunitat. Arran. 5.- El principi de rialla. Símbol del Tali. Símbol del fósfor. Consonant. La terce-ra. 6.- Reunió total de les parts d'un conjunt. Nota musical. 7.- Símbol del io-de. Natural de la Vall d'Aran. Símbol de l'alumini. 8.- Semblant. El qui pre-senta i exerceix el ministèri públic en els tribunals. 9.- Consonants. En els cinc buits següents posau-hi "coxat". Nota musical. 10.- Posar en presència dues o més persones que fan afirmacions con-tràries per treure la veritat d'un fet. No flexible, incapaç de doblegar-se o tòrcer-se. 11.- Consonant. Dret d'una desena part i, per ext., d'una fracció variable de collita, que es pagava a l'Església o al rei i altres senyors. Part anterior del cap de l'home. 12.- La primera. Símbol de l'americà. Nom de lletra. Fatigat, cansat. Mil.

Verticals. - 1.- Dit d'aquell que entreté o distreu agradablement. Altar. 2.- Im-pressió i publicació d'una obra o escrit. Porció d'una línia corba. 3.- Comunicar a un tros de ferro o d'acer. Instrument que serveix per fer avançar una embar-cació. 5.- Cinquanta. Gorg: Contracció del mot ca i de l'article el. 6.- Coure tre-ballat en planxa. Exposició oral que fa el lletrat o el fiscal davant el Tribunal que ha de sentenciar. 7.- Mena de san-dàlia de suro folrat de cuir amb una co-bera de roba, que usaven les dones. Nom d'una muntanya de Mallorca. La segona. 8.- Principi d'otologia. Mesurar a passes. Cinquanta. 9.- Licor. Fig. Camí

més o menys hàbil, que hom adopta, per arribar a un cert resultat. 10.- Inactiu, indiferent. Nom de lletra. Vapor. 11.- Nom de lletra. Mancar a algú allò que hom esperava d'ell. 12.- Relatiu o perta-nyent al crani. El primer home.

Solucions

Horizontals: 1.- Depilatori. C. 2.- I-dem. Ratoner. 3.- Vira. Ap. mena. 4.- Economia. Ran. 5.- Ri. Tl. P. T. I. 6.- Totalitat. Fa. 7.- I. Aranese. Al. 8.- Tal. Fiscal. 9.- Rl. Coxat. La. 10.- Acarar. Rígid. 11.- R. Delme. Cara. 12.- A. Am. E. Las. M.

Verticals: 1.- Divertit. Ara. 2.- Edició. Arc. 3.- Però. Tallada. 4.- Imantar. Rem. 5.- L Olla. Cal. 6.- Aram. Informe. 7.- Tapi. Teix. E. 8.- Ot. Apassar. L. 9.- Rom. Tactica. 10.- Inert. A. Gas. 11.- Ena. Fallir. 12.- Cranial. Adam.

Brou de lletres

T R T A M U N D E S T L
L G T V N M U G M I S L
C O S T I X I D V E H R
A H A L L U B I C F S
B G N R K M J S L B G H
F C T O T N R T A D X X
E D L P Q A E A F B T I
R R L D F R D P R A I Z
O S O R G T C E A M N R
C T R Q H E B R N A A I
A X E P I P A T C P L A
N I N N O J K N A A E S
A T Ç Z M L I A R E F T
M C O S I R I U T N O M
P H A D T F B N J Y M Y

Venga, a demostrar que no estau pei-xos en geografia il·lenca i que no heu a-provat l'assignatura per pura xeripa; a veure si trobau els noms de deu pobles de Mallorca.

Demografia

Naixaments

En José Antonio Samaniego Tello, fill d'en José i na Trinidad neix a Sa Coma el dia de Sant Pere. Salut!

En Miquel Nadal Soler, fill d'en Joan i na Maria, neix dia 14 a Sant Llorenç. Enhorabona!

Noces

En Miquel Garau Martí i n'Esperança Richierz Castillo, feren l'esclafit a Sant Llorenç el dia 4. Salut!

Defuncions

Miquel Caldentey Bauzá, casat, morí a Sant Llorenç dia 14 de Juny. Tenia 69 anys. Descansi en pau.

Na Margalida Cladera Perelló, viuda, mor a Sant Llorenç dia 10. Tenia 90 anys. Al Cel sia.

N'Antoni Bonet Fullana, viudo, morí dia 19 a Sant Llorenç amb 89 anys. Descansi en pau.

En Miquel Umbert Palmer, viudo, mor dia 19 a Son Carrió. Tenia 83 anys. Que el vegem en el cel.

Maria Galmés

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambulatori de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
Creu Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44

Els homes d'armes de Manacor i Sant Llorenç, l'any 1515 (I)

L'any 1515, amb motiu de la contribució de Mallorca a la defensa de Bugia, es va fer una "mostra" militar segons la qual els homes d'armes de Manacor i Sant Llorenç eren aquests:

Rafel Ballester, Antoni Cerdà, Gabriel Berguny i Bernat Sans sis pavesos, sis llances, dues cuirasses, una ballesta, tres espases, dos rossins.

Pere Vallespir major i Pere Vallespir menor dues cuirasses, un pavès, dues rodells, dues espases, tres llances.

Macià Llobet i el seu fill Macià una llança, una rodella, una espasa.

Jordi Mas una cuirassa, un pavès, dues llances, una espasa.

Bernat Jeroni una llança, una espasa.

Miquel Bordoy una ballesta, una llança, una espasa.

Sebastià Rigolf una ballesta, una llança.

Tomas Fullana una espasa, una llança.

Antoni Fullana una ballesta, una llança, una espasa, un pavès.

Rafel Valls una espasa, una llança.

Pere Frau una llança, una espasa.

Julia Fullana, una espasa, una llança. Miquel Sansaloni ---

Antoni Reixac una ballesta, una llança, una espasa.

Pere Soler una llança, una espasa.

Joan Peretó dues cuirasses, una llança, dues espases, un rossí.

Mateu Armengol una espasa.

Bernat Montserrat dues llances, una espasa.

Pere Febrer una llança, una rodella.

Antoni Nadal un pavès, dues llances, una espasa.

Pere Binimelis una ballesta, una llança, una espasa.

Pere Melcior una llança, una espasa.

Antoni Veny una llança, una espasa.

Martí Bauçà una espasa.

Llorenç Marçal una llança.

Jaume Sanxo dues cuirasses, una rodella, tres llances.

Pere Binimelis i dos fills quatre llances, dues espases, dues rodells, una cuirassa, un rossí.

Miquel Llodrà una llança, una espasa.

Pere Calafat una llança, una espasa.

Joan Valls un pavès, una rodella, una espasa, una llança.

Guillem Ballester i el seu fill Lluç dues llances, una espasa, dues rodells, un pavès.

Jordi, Guillem, Pere i Joan Suau dos rossins, dues cuirasses, una ballesta, quatre llances, tres espases.

Joan Andreu ---

Antoni Peretó una llança, una espasa.

Joan Grimalt una llança, una espasa.

Tomàs Rosselló ---

Joan Fullana una rodella, una espasa.

Jaume Ballester i son fill una llança, una rodella, una espasa.

Bartomeu Ginard ---

Vador Llodrà una llança, una rodella, una espasa.

Nicolau Gener ---

Miquel Fullana una llança, una cuirassa.

Gabriel Gilabert de la Sínia i dos germans una cuirassa, dues rodells, dues ballestes, dues llances, dues espases.

Simó Moll ferrer i el seu fill Antoni una espasa, una llança.

Arnau Sitges i el seu fill Arnau una ballesta, una espasa, una llança.

Pere i Jaume Billoc una llança, una espasa.

Guillem Sanxo dues llances.

Joanico Servera una llança, una espasa.

Antoni Frau i un mosso una ballesta, una espasa.

Bernadí Rosselló una llança.

Joanico Ballester una llança, una rodella, una espasa.

Bartomeu Bauçà una llança, una rodella, una espasa.

Joan Girart ---

Joan Blanquer una espasa, una llança.

Joan Reixac i el seu fill Jordi una llança, dues espases un pavès, una rodella, una ballesta.

Pere Llätzer Nadal una ballesta, una espasa.

Antoni Nadal i el seu fill Jordi una llança, una espasa.

Antoni Forns i Jaume Juny ---

Jaume Monserrat una ballesta, una espasa, una llança.

Miquel Blanquer una llança, una espasa.

Mateu Armengol una espasa, una llança, una cuirassa, un rossí.

Pere Grimalt una llança, una rodella, un rossí.

Antoni Ballester i Pere Grimalt de Pere ---

Pere Gilabert una espasa, una llança.

Pere Sansó un llança, una espasa.

Ramón Llull una llança, una espasa, una ballesta, una rodella.

Joan Ballester notari dues llances, un pavès, una espasa, un rossí.

Martí Janer un pavès, una rodella, una llança, una espasa.

Bartomeu Fullana una espasa, una llança.

Bartomeu Llobet una llança, una rodella.

Simó borràs una espasa.

Pere Sinters una llança, una espasa.

Jaume Rossell una llança, una espasa.

Joan Llodrà una espasa.

Antoni Llodrà i Gabriel Soler ---

Guillem Llull dues llances, una rodella.

Pere Grimalt una espasa.

Bartomeu Cabrer una cuirassa, dues llances, dues espases una rodella.

Nadal Vaquer una llança, una espasa.

Jaume Martí una ballesta, una llança.

Pere Sansó una llança, una espasa, una rodella.

Esteve Sansó una llança, una espasa.

Bartomeu Sansó ---

Bartomeu Mas una llança, una espasa.

Joan Nadal una espasa, una rodella.

Antoni Nadal ---

Jaume Vives una llança, una espasa, una ballesta, una cuirassa, dos rossins, dues rodells, dos pavesos.

Jaume Marçal una espasa, una llança, una rodella.

Martí Marçal una llança, una rodella, una espasa.

Després dels 60

A la dècada dels 50 es posaren de moda, a la vila, les motocicletes de diverses marques i models. Estalviar per poder comprar una moto era aiximateix difícil, però amb l'anyada de les ametles i una espipellada dels animals qui més qui manco ho aconseguia. Era l'inici de la motorització, aleshores compartida amb el carro i la mula somerina, però que amb el temps i després de passar per l'etapa del *sis-cents* o del *dos cavalls* ens havia de portar a l'actual ventall de marques, models, opcions i potències.

Sens dubte, l'aparició de la motocicleta, amb aquelles excursions dominicals i en grup a viles i racons de Mallorca, assenyala l'inici de la fi del carrer com a *carrera* de la casa llorencina.

En el Sant Llorenç d'ahir, el carrer, l'empedrat, era una part més de la casa. Qui més qui manco la cuidava, l'agrava, la regava i, a estones, hi vivia; pre-

nint la fresca, pelant ametles o brodant-hi -en altres ocasions ja hem mostrat brodadores en el carrer- era una part més, quasi particular.

Amb la motorització creixent el carrer passà a ésser un bé públic -és a dir, cuidat pels altres- i en gran part perdé la seva capacitat relacional. Però malgrat tot la gent tenia uns costums que, moltes vegades, perduren més que no la lògica que imposen els canvis.

Així, les brodadores, sens adonar-se'n coneixen una altra fase, el treball a la cotxeria, a la portassa. Gairebé les condicions són les mateixes: un lloc a l'esguard del sol, on treballen varies persones fent cada una d'elles un treball estrictament individual, però amb la possibilitat -la *necessitat*- de comunicació directa, per comentar el temps, per escoltar plegades la ràdio o per esfilagassar fets succeïts o imaginaris.

Solament canvia el lloc, del carrer a la cotxeria, i d'aquesta a la casa de cada una.

El progrés empeny i els temps canvien. Aquesta pobra imatge del Sant Llorenç, ahir, amb fesomies prou conegudes, comparada amb l'anterior de les brodadores en el carrer n'és un altre testimoni.

Guillem Pont

